

УДК 378.1

Наталія В. Цимбаленко, Олексій С. Тарасенко

Київський національний університет технологій та дизайну

**ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМ
ПОТЕНЦІАЛОМ ВНЗ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН**

Розглянуто питання управління конкурентним потенціалом вищих навчальних закладів в сучасних умовах на основі їх взаємодії з роботодавцями. При аналізі даного питання використано теорію зацікавлених сторін. Сформовано модель управління конкурентним потенціалом вищих навчальних закладів.

Ключові слова: теорія зацікавлених сторін; конкурентний потенціал вищого навчального закладу; модель управління конкурентним потенціалом.

Наталія В. Цимбаленко, Алексей С. Тарасенко

Киевский национальный университет технологий и дизайна

**ФОРМИРОВАНИЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫМ
ПОТЕНЦИАЛОМ ВУЗ НА ОСНОВЕ ТЕОРИИ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ
СТОРОН**

Рассмотрены вопросы управления конкурентным потенциалом высших учебных заведений в современных условиях на основе их взаимодействия с работодателями. При анализе данного вопроса использована теория заинтересованных сторон. Сформирована модель управления конкурентным потенциалом высших учебных заведений.

Ключевые слова: теория заинтересованных сторон; конкурентный потенциал высшего учебного заведения; модель управления конкурентным потенциалом.

Natalia V. Tsimbalenko, Alex S. Tarasenko

Kyiv National University of Technology and Design

**FORMATION MANAGEMENT MODEL OF COMPETITIVE
POTENTIAL OF UNIVERSITY BASED ON THE STAKEHOLDERS
THEORY**

The questions of management competitive potential of universities in the current conditions based on their interaction with employers were considered. In analysis of this question the stakeholders theory was used. The management model of competitive potential of universities was formed.

Keywords: stakeholders theory; competitive potential of higher education; management model competitive potential.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний етап розвитку України характеризується глобалізацією та євроінтеграцією соціально-економічної системи, що, стимулюючи її розвиток, водночас вимагає вирішення ряду завдань як на макро-, так і на мікроекономічному рівні. Одним із основних завдань, що постають перед окремими суб'єктами економіки, в т.ч. вищими навчальними закладами, є забезпечення високого рівня власних конкурентоспроможності та конкурентного потенціалу. Вищі навчальні заклади змушені конкурувати не лише на вітчизняному ринку освітніх послуг, а й за його межами, що значно підвищує вимоги до якості освітніх послуг.

Завдання забезпечення високого рівня конкурентного потенціалу та конкурентоспроможності вищих навчальних закладів в Україні ускладнюється через структурні диспропорції на вітчизняному ринку праці – невідповідність пропозиції робочої сили попиту за кваліфікаційним та якісним складом. Зазначене обумовлює доцільність формування моделі управління конкурентним потенціалом вищого навчального закладу на засадах теорії зацікавлених сторін.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Питання формування теоретико-методичних основ управління вищими навчальними закладами знайшли своє відображення в працях численних вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: Ю. Вагнер; В. Возний; О. Грінь; Л. Даниленко; Є. Кулик; Д. Кудрявцев; О. Моргулець; Р. Рожнова; О. Сухорукова; С. Федоркін. Переважна більшість науковців [2, 4-6, 8] відзначають актуальність інноваційного управління вищими навчальними закладами в сучасних умовах. Значна увага приділяється також питанням управління процесами [1, 10] у ВНЗ. Слід також зазначити, що більшість науковців відзначають необхідність здійснення управління вищими навчальними закладами із врахуванням запитів споживачів освітніх послуг [1, 5, 7, 10].

Недостатньо дослідженими залишаються питання формування моделі управління конкурентним потенціалом ВНЗ, яка б дозволила зорієнтувати процес управління на задоволення суперечливих потреб споживачів освітніх послуг та інших зацікавлених сторін і, таким чином, забезпечити високий рівень конкурентного потенціалу та конкурентоспроможність вищого навчального закладу.

Метою статті є використання теорії зацікавлених сторін для формування моделі управління конкурентним потенціалом ВНЗ.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Відповідно до теорії зацікавлених сторін, економічних суб'єкт, діючи в певному політичному і соціально-економічному середовищі, взаємодіє з постачальниками, споживачами, конкурентами, регулюючими агентствами тощо, здійснює обмін фінансовими, інтелектуальними і трудовими ресурсами, технологіями. Теорія зацікавлених сторін дозволяє сформувати модель управління, в т.ч.

конкурентним потенціалом вищого навчального закладу, що не лише відповідає двом класичним концепціям стратегічного управління (галузевій концепції управління та управління відповідно до ресурсного підходу), але й доповнює їх (рис. 1).

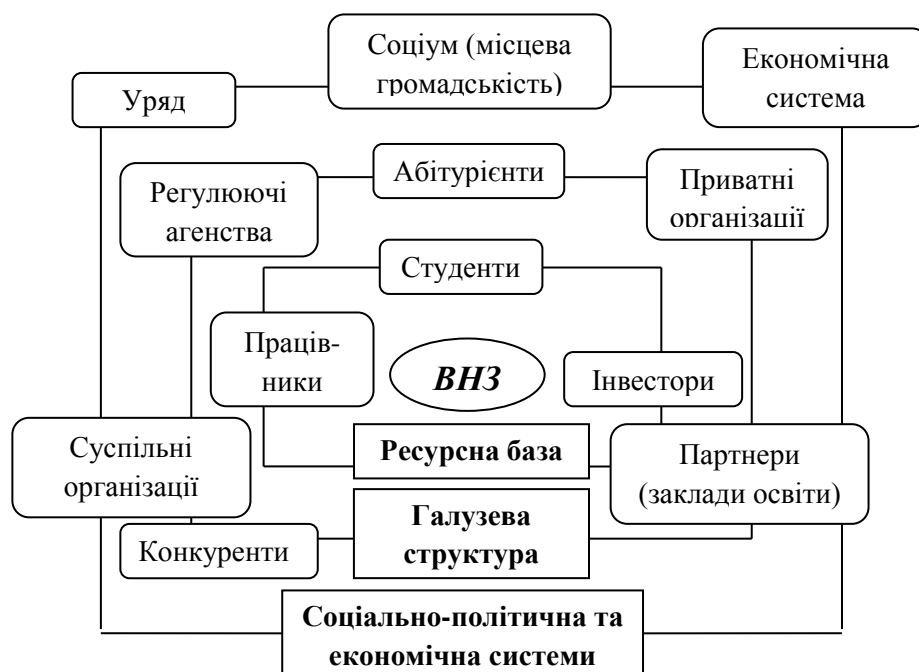

Рис. 1. Зацікавлені сторони діяльності ВНЗ

Управління конкурентним потенціалом вищого навчального закладу в сучасних умовах повинно бути спрямоване на максимальну відповідність якості освіти і позиціонування на ринку освітніх послуг суперечливим очікуванням зацікавлених сторін, що забезпечить його стійку конкурентоспроможність. При цьому розвиток і підтримка відповідних відносин перетворюється на ключову компетенцію менеджменту, основний засіб досягнення стійкого розвитку вищого навчального закладу. Зазначене обумовлює доцільність формування моделі управління конкурентним потенціалом вищого навчального закладу на основі теорії зацікавлених сторін (рис. 2).

Слід зазначити, що задоволення потреб зацікавлених осіб значно ускладнюється у зв'язку зі значною невідповідністю існуючої системи освіти і запитів абітурієнтів потребам роботодавців. Так, сучасні соціально-економічні умови характеризуються дефіцитом інженерних та робочих кадрів для підприємств реального сектора економіки. При цьому дана проблема обумовлюється не лише непопулярністю інженерних та робочих професій серед абітурієнтів, а й рядом інших факторів:

- складністю освоєння технічних дисциплін;
- відсутністю дієвих механізмів коригування процесів здобуття середньої спеціальної та вищої освіти з боку держави;
- низьким рівнем престижності робочих професій;
- недостатньо високим рівнем оплати праці робітників;
- відсутністю впевненості в працевлаштуванні, що супроводжує економічну кризу.

В Україні вищі навчальні заклади готують фахівців відповідно до затверджених освітніх стандартів і програм, які часто не відповідають реальним запитам роботодавців, що значно знижує реальну цінність освіти. Водночас, в даний час в Україні відбувається розробка освітніх стандартів, зорієнтованих на професійні стандарти, тобто передбачається, що основна увага при здобутті певної спеціальності надаватиметься відповідним компетенціям. Використання для підвищення якості освіти підходу на основі компетенцій вимагає налагодження партнерських зв'язків з роботодавцями, що забезпечить високу ефективність навчання як при здобутті певної кваліфікації, так і при її підвищенні.

Налагодженню партнерських зв'язків вищих навчальних закладів України з роботодавцями перешкоджає ряд проблем, а саме:

- висока вартість підготовки та перепідготовки кадрів;
- відсутність в більшості ВНЗ адаптивних освітніх програм, зорієнтованих на потреби реального сектора економіки;
- орієнтація значної частини ВНЗ на підготовку фахівців широкого профілю, тобто відсутність орієнтації на окремий сектор економіки, підприємство тощо.

В таких умовах ефективність співпраці вищих навчальних закладів з роботодавцями і максимальне задоволення потреб основних зацікавлених сторін ВНЗ вимагає вирішення наступних завдань:

- аналізу кон'юнктури ринку праці з метою виявлення реальних потреб роботодавців;
- виявлення тенденцій вітчизняного і світового соціально-економічного розвитку для прогнозування попиту на робочу силу;

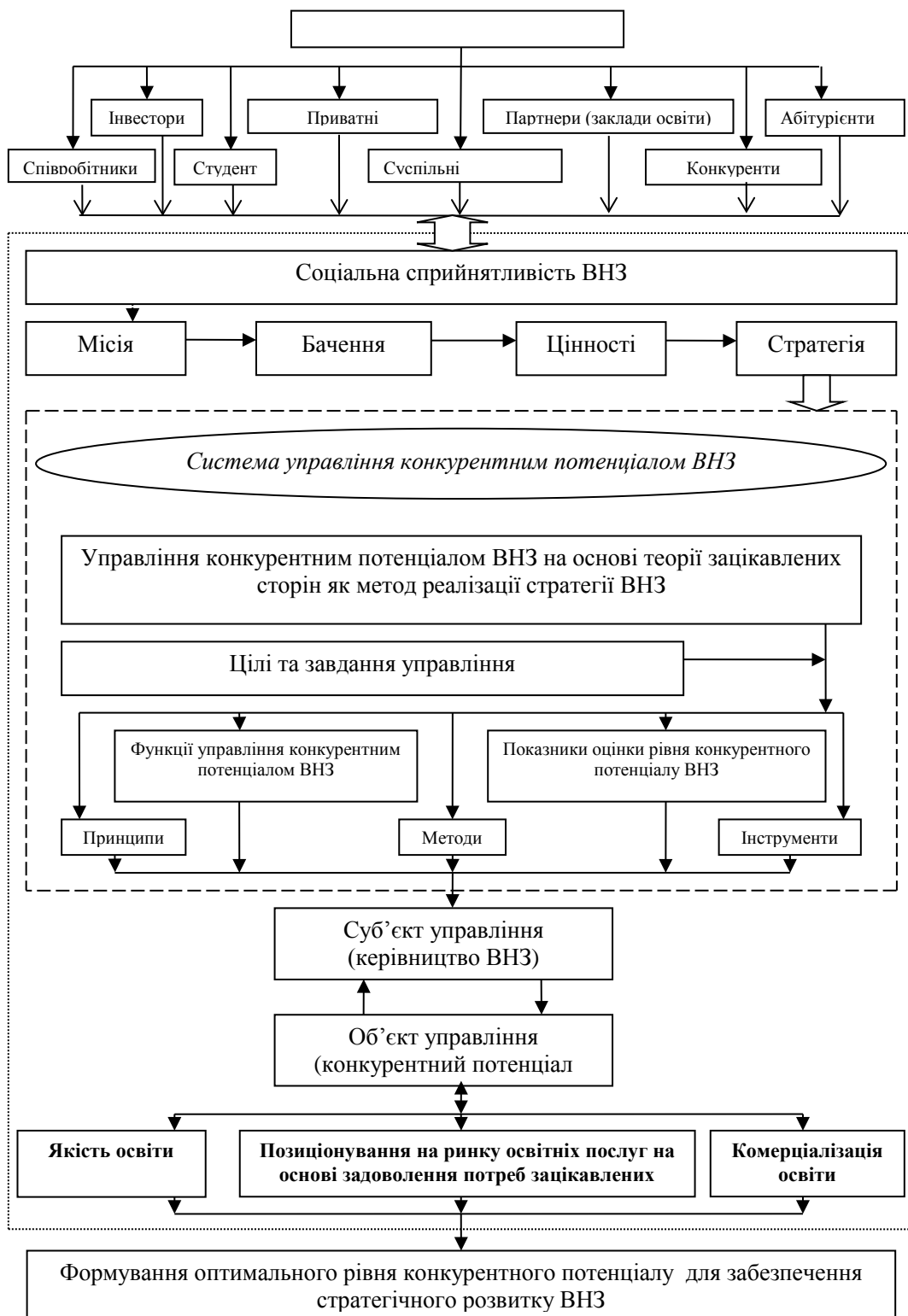

Рис. 2. Модель управління конкурентним потенціалом ВНЗ на основі теорії зацікавлених сторін

- виявлення найбільш перспективних напрямів підготовки фахівців в залежності від наявного потенціалу (управлінського і ресурсного) ВНЗ;
- пошуку партнерів і налагодження співпраці з роботодавцями, потенційно зацікавленими в формуванні кадрового резерву з числа фахівців-випускників ВНЗ;
- проведення профорієнтаційної роботи з абітурієнтами;
- організація процесу навчання відповідно до специфіки діяльності партнерів і спільне з ними проведення навчальної практики.

В цілому, використання моделі управління конкурентним потенціалом ВНЗ на основі теорії зацікавлених сторін і здійснення зазначених заходів дозволить:

- зменшити рівень невідповідності рівня підготовки фахівців кадровим потребам суб'єктів реального сектора економіки;
- забезпечити своєчасне формування кадрового резерву організацій-партнерів;
- сформувати ефективну систему підвищення кваліфікації кадрів;
- проводити ефективну профорієнтаційну роботу;
- сприяти працевлаштуванню випускників;
- забезпечити високий рівень конкурентного потенціалу і конкурентоспроможності ВНЗ;
- сприяти стійкому соціально-економічному розвитку держави в цілому.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Забезпечення високого рівня конкурентного потенціалу і сприяння соціально-економічному розвитку України вимагають від вищих навчальних закладів налагодження і підтримки партнерських зв'язків з роботодавцями для задоволення потреб основної частини зацікавлених сторін ВНЗ. Співпраця вищих навчальних закладів з суб'єктами реального сектора економіки забезпечить задоволення потреб споживачів (роботодавців, співробітників, студентів) і виробників (викладачі, провідні фахівці компаній) освітніх послуг в умовах ринку з метою гармонізації інтересів всіх учасників, що, в свою чергу, сприятиме довгостроковому задоволенню інтересів суспільства в цілому.

Література

1. Вагнер Ю.Б. Управление процессами в вузе [Электронный ресурс] / Ю.Б. Вагнер // Открытые системы, – 2010. – № 09. – Режим доступа: <http://www.osp.ru/os/2010/09/13005738/>
2. Возний В.І. Інноваційний менеджмент [Текст] / В.Г. Возний. – К.: ЦУЛ, 2003. – 403с.
3. Гринь А. М. Целевая модель деятельности и задачи управления вузом как хозяйствующим субъектом [Электронный ресурс] // Сибирская финансовая школа. – 2006. – №2. – Режим доступа: <http://www.sifbd.ru/magazine/article/854>.
4. Даниленко Л.І. Менеджмент інновацій в освіті [Текст] / Л.І. Даниленко. – К.: Шкільний світ, 2007. – 120с.
5. Кулик Є. Теоретико-методологічні передумови зміни моделей управління професійно-технічною освітою в Україні [Текст] / Є. Кулик // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: тези доп. звітн. наук.-пр. конф., (22-23 квіт.2009р.) / за ред. В.О. Радевич. – Х., 2009.-16с.
6. Кудрявцев Д.И. Особенности управления вузом в условиях модернизации высшего образования [Электронный ресурс] // Общество: социология, психология, педагогика. – 2011. – №1-2. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-upravleniya-vuzom-v-usloviyahmodernizatsii-vysshego-obrazovaniya>.
7. Моргулець О.Б. Клієнтоорієнтована модель сервіс-менеджменту [Електронний ресурс] / О.Б. Моогулець // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки», 2014. – Випуск 9. – С. 111-115.
8. Рожнова Р.Є. Модель управління вищим навчальним закладом на засадах інноваційних технологій [Текст] / Р.Є. Рожнова // Вісник Житомирського державного університету, 2013. – Випуск 3 (69). Педагогічні науки. – С. 145-149.
9. Сухорукова О.Б. Особенности управления образовательными процессами в ВУЗе [Текст] / О.Б. Сухорукова // Ползуновский альманах, 2009. – №1. – С.171-180.
10. Федоркин С.И. Особенности управления бизнес-процессами в вузе [Электронный ресурс] / С.И. Федоркин, Е.Ф. Ячменев // Культура народов Причерноморья, 2005. – № 74, Т.1. – С. 85-88. – Режим доступа: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/36475>.